

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma

Outokummun kaupunki

2016

Sisältö

1	Perusopetukseen valmistavan opetuksen lähtökohdat	3
2	Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma	4
3	Perusopetuksen valmistavan opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt.....	5
3.1	Yleiset tavoitteet ja yhteistyö esi- ja perusopetuksen kanssa.....	5
3.2	Kielenopetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	6
3.3	Muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt.....	8
4	Toimintakulttuuri	8
4.1	Oppimisympäristöt ja työtavat.....	9
4.2	Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet.....	10
5	Oppilaan oman opinto-ohjelman laatiminen	11
6	Oppilaan hyvinvointi sekä oppimisen ja koulunkäynnin tuki	11
6.1	Opetuksen eriyttäminen.....	12
6.2	Kodin ja koulun yhteistyö	12
6.3	Oppilashuolto	13
6.4	Oppilaanohjaus.....	14
6.5	Suunnitelma kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.....	14
7	Oppilaan arviointi	15
8	Todistukset.....	16
9	Perusopetuksen oppimäärään sisältyvien opintojen suorittaminen valmistavan opetuksen aikana .	16
10	Yhteistyötahot.....	17

1 Perusopetukseen valmistavan opetuksen lähtökohdat

Perusopetuslaissa säädetään maahanmuuttajille järjestettävästä perusopetukseen valmistavasta opetuksesta¹. Maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tarvittavat valmiudet suomen tai ruotsin kielessä ja tarpeelliset muut valmiudet esiopetukseen tai perusopetukseen siirtymistä varten sekä edistää oppilaiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opetuksen tavoitteena on lisäksi tukea ja edistää oppilaiden oman äidinkielen hallintaa ja oman kulttuurin tuntemusta. Opetuksen tavoitteet on tarkemmin määriteltävä valmistavan opetuksen oppilaan omassa opinto-ohjelmassa². Tavoitteiden määrittelyn lähtökohtana ovat oppilaan suomen tai ruotsin kielen taito sekä oppilaan aikaisempi koulunkäyntihistoria.

Perusopetukseen valmistavaa opetusta annetaan 6–10-vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 1000 tuntia. Opetukseen osallistuvalla on oikeus siirtyä perusopetukseen tai esiopetukseen jo ennen edellä todettujen tuntimäärien täyttymistä, jos hän pystyy seuraamaan perusopetusta tai esiopetusta³. Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä⁴.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetusryhmien muodostamisesta päättää opetuksen järjestäjä⁵. Valmistavaa opetusta voidaan järjestää myös yhdelle oppilaalle. Opetusryhmät muodostetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti siten, että ryhmäjako edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä sekä varmistaa opetussuunnitelman mukaisten ja oppilaiden omissa opinto-ohjelmissa asetettujen tavoitteiden saavuttamisen.

Valmistavan opetuksen aikana oppilaita integroidaan esi- tai perusopetukseen, oppilaan ikätasoa vastaaviin suomen- tai ruotsinkielisiin opetusryhmiin oman opinto-ohjelman mukaan oppilaan omassa opinto-ohjelmassa määritellyllä tavalla. Integroinnin tavoitteena on edistää kotoutumista, opiskeluvalmiuksien ja suomen tai ruotsin kielen taidon kehittymistä sekä laaja-alaisen osaamisen ja eri oppiaineiden sisältöjen omaksumista.

Outokummun perusopetus on suomenkielistä. Valmistavan opetuksen oppilaalle annetaan perusopetukseen siirtymistä varten tarvittavat valmiudet suomen kielessä. Oppilas on valmistavassa opetuksessa noin yhden lukuvuoden ajan. Oppilaan viikoittainen tuntimäärä vastaa keskimäärin vastaavanikäisen perusopetuksen oppilaan tuntimäärää.

Outokummun Kummun koulussa perusopetukseen valmistavaa opetusta voidaan järjestää joko inklusiivisena tai erillisessä valmistavan opetuksen ryhmässä (Valo-ryhmässä). Inklusiivisessa valmistavassa opetuksessa oppilas opiskelee valmistavan opetuksen oppiaineita tuetusti ikätasoaan vastaavassa perusopetuksen ryhmässä oman opinto-ohjelmansa mukaisesti. Inklusiivisessa valmistavassa opetuksessa hyödynnetään joustavia opetusjärjestelyjä. Mahdollisen erillisen ryhmämuotoisen valmistavan opetuksen oppilaalle sovi-

¹Perusopetuslaki (628/1998)

² Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012) 5 §

³ Perusopetusasetus (852/1998) 3 § (363/2015)

⁴ Perusopetuslaki (628/1998) 30 § (642/2010)

⁵ Perusopetusasetus (852/1998) 2 § (893/2010)

taan valmistavan opetuksen alkaessa oppilaan ikätasoa vastaava kotiluokka, johon oppilas integroidaan hänen omassa opinto-ohjelmassaan määritellyllä tavalla. Integraatiolla perusopetuksen ryhmiin tuetaan ja kehitetään oppilaan realistista käsitystä hänen omista opiskeluvalmiuksistaan ja vahvuuksistaan. Integraatio- ja yhteistyöjärjestelyt toteutetaan joustavasti.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaan asioiden käsittelyä, niiden salassapitoa ja salassa pidettävien tietojen luovuttamista säätelevät julkisuutta ja tietosuojaa opetustoimessa (perusopetuksessa) koskevat säädökset ja säännökset.

2 Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma

Opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä perusopetukseen valmistavaa opetusta varten opetussuunnitelma⁶. Lähtökohdan opetussuunnitelman laatimiselle muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetuksessa (422/2012) määritellyt yleiset ja perusopetukseen valmistavaa opetusta koskevat valtakunnalliset tavoitteet, nämä Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015 sekä soveltuvien osin Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014⁷.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelmassa tulee olla kuvattuna:

- toimintakulttuuri ja sen periaatteet
- opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- periaatteet oppilaan oman opinto-ohjelman laatimiseksi
- oppilashuollon ja siihen liittyvän yhteistyön järjestäminen
- ohjaustoiminta oppimisen tukena
- oppimisen ja koulunkäynnin tuki
- suunnitelma kasvatustarkastelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista
- yhteistyö esi- ja perusopetuksen kanssa
- kodin ja koulun yhteistyö
- yhteistyö muiden tahojen kanssa
- oppilaan arviointi ja todistukset.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain⁸ mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijaan suunnitelma voidaan laatia enintään kahdeksi tai kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain⁹ mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä opetussuunnitelmaan.

⁶ Perusopetuslaki (628/1998)

⁷ Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 (Opetushallituksen määräykset ja ohjeet 2014: 96)

⁸ Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986, muutettu 1329/2014) 5 a §

⁹ Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 6 §

Outokummun perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma on kuntakohtainen. Sitä noudatetaan 1.8.2016 alkaen. Opetussuunnitelma sisältää Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015 sekä Outokummun perusopetukseen valmistavan opetuksen täsmennykset ja paikalliset ratkaisut (harmaalla korostuksella). Täsmennyksissä on osittain käytetty lähteenä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita 2014 sekä Joensuun seudun perusopetuksen opetussuunnitelmaa 2016.

Kuusivuotiaiden valmistavan opetuksen opetussuunnitelma on osana Joensuun seudun esiopetuksen opetussuunnitelmaa 2016.

3 Perusopetuksen valmistavan opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

3.1 Yleiset tavoitteet ja yhteistyö esi- ja perusopetuksen kanssa

Perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on edistää opetukseen osallistuvan oppilaan suomen tai ruotsin kielen taitoa, tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä antaa tarvittavia valmiuksia perusopetusta varten. Valmistavassa opetuksessa kehitetään oppilaan laaja-alaista osaamista sekä annetaan opetusta perusopetuksen oppiaineissa ja mahdollisuuksien mukaan oppilaan omassa äidinkielessä oppilaan omassa opinto-ohjelmassa tarkemmin määritellyllä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen ja eri oppiaineiden opetuksessa noudatetaan soveltuvin osin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita.

Opetuksen tavoitteiden määrittelyssä, sisältöjen valinnassa ja opetusjärjestelyissä otetaan huomioon, että oppilaat ovat iältään, opiskeluvalmiuksiltaan ja taustaltaan erilaisia. Opetusta eriytetään oppilaiden ikä- ja kehitysvaiheiden mukaisesti. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan huomioon, ja jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaan omalla äidinkielellä tuettu opetus edistää sisältöjen omaksumista. Valmistava opetus edistää sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Jos perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaalla on heikko luku- ja/tai kirjoitustaito, tulee oppilaan oman opinto-ohjelman tavoitteet asettaa siten, että oppilas saa omalle taito- ja ikätasolleen soveltuvaa luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Oppilaan oman äidinkielen opetuksella voidaan edistää oppilaan luku- ja kirjoitustaitoa.

Luku- ja kirjoitustaidon omaksumiseen ja varmentamiseen varataan riittävästi aikaa. Mikäli oppilaan taidot eivät riitä perusopetuksessa opiskeluun, tulee oppilaan omassa opinto-ohjelmassa kiinnittää erityistä huomiota riittävään ja oikea-aikaiseen tukeen perusopetukseen siirryttäessä. Tarvittaessa oppilas voi jatkaa perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, siirtyä opiskelemaan vuosiluokkiin sitomattoman opinto-ohjelman mukaisesti tai muulla tavoin hänelle parhaiten soveltuvin tukitoimin. Perusopetukseen siirtyvän luku- ja kirjoitustaidottoman oppilaan riittävästä tuesta huolehditaan.

Perusopetuksen tavoin valmistavassa opetuksessa toiminnan tavoitteena on oppilaan laaja-alaisen osaamisen kehittäminen ja vahvistaminen. Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojaan ja taitojaan, vaikuttavat

oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat ajattelu ja oppimaan oppiminen, kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, työelämätaidot ja yrittäjyys sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen. Kaikki nämä osa-alueet ovat mukana jokapäiväisessä opiskelussa sekä kaikissa oppiaineissa. Oppilaan laaja-alaisen osaamisen kehittämisessä noudatetaan soveltuvien osien Joensuun seudun perusopetuksen opetussuunnitelmaa sekä Kummun koulun vuosisuunnitelmaa.

Valmistava opetus edistää **sukupuolten tasa-arvoa** ja **yhdenvertaisuutta**. Koulu oppivana yhteisönä edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Yhteisön jäsenten tulee tulla kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien että osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista. Sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistä koskevista periaatteista keskustellaan valmistavan opetuksen alkuvaiheessa oppilaan ja huoltajien tapaamisessa.

3.2 Kielenopetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Valmistavassa opetuksessa kielenopetuksen perustana ovat **kielikasvatuksen** periaatteet. Valmistavan opetuksen oppilaan monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-aikana. Opetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti.

Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa pääpaino on suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa, joiden osalta tavoitteena on kehittyvä alkeiskielitaito. Opetuksessa noudatetaan soveltuvien osien perusopetuksen suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetussuunnitelman perusteita. Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnot ovat pohjana kaikille muille opinnoille. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opintojen tavoitteena on antaa oppilaille tarvittavat valmiudet siirtyä perusopetukseen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan koulu- ja opiskelutausta ja hänen jo mahdollisesti hallitsemansa suomen tai ruotsin kielen taito. Oppilaan omassa opinto-ohjelmassa määritellään taito- ja ikätason mukaiset suomen tai ruotsin kielen opetuksen tavoitteet ja sisällöt.

Valmistavassa opetuksessa pääpaino on suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa. Suomen kieli on oppilaalle paitsi oppimisen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä. Opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset kielenkäyttötilanteet ja tekstilajit. Keskeisiä motivaatiotekijöitä suomen kielen oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan mm. luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin. Opetus perustuu jatkuvaan oppilaan kielen kehityksen seurantaan ja arviointiin. Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Opetuksessa noudatetaan soveltuvin osin Joensuun seudun perusopetuksen opetussuunnitelman suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteita ja tavoitteisiin liittyviä sisältöalueita. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää koskevat myös äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi.

Oppilaan oma äidinkieli

Oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteena on tukea ja edistää äidinkielen hallintaa, kulttuuritaustan tuntemusta ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä. Oman äidinkielen hyvä hallinta luo edellytyksiä myös suomen/ruotsin kielen oppimiselle ja tällä kielellä tapahtuvalle muulle oppimiselle. Oppilaille järjestetään opetusta mahdollisuuksien mukaan.

Opetus noudattaa opetussuunnitelman perusteiden liitteessä kuvattuja oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteita, sisältöjä ja oppilaan oppimisen arviointia. Oppilaan oman äidinkielen hallintaa ja sen säilymistä tuetaan myös eri tavoin yhteistyössä perheen kanssa.

Kieli- ja kulttuuritietoisessa kouluyhteisössä kieliä ja kulttuureita arvostetaan ja eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana. Yhteisössä tunnistetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään.

Valmistavan opetuksen oppilas voi osallistua perusopetusta täydentävään oppilaan oman äidinkielen opetukseen, mikäli opetusta järjestetään kyseisessä kielessä. Opetuksessa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden liitteessä kuvattuja oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteita, sisältöjä ja oppilaan oppimisen arviointia sekä mahdollista Joensuun seudun perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetuksen suunnitelmaa.

Oppilaan oman äidinkielen hallintaa ja sen säilyttämistä tuetaan yhteistyössä perheen kanssa. Perheen tapaamisissa keskustellaan oman äidinkielen merkityksestä ja mahdollisuuksista kehittää omaa äidinkieltä uudessa kieliympäristössä. Perhettä kannustetaan vaalimaan omaan äidinkieltään ja kulttuuriaan.

Oppilaan oman äidinkielen kehittymistä voidaan tukea yhteistyöllä kirjaston kanssa. Pohjois-Karjalan Vaara-kirjastoista on lainattavissa vieraskielistä lasten- ja nuortenkirjallisuutta. Vaara-kirjastojen kautta voidaan myös tilata vieraskielistä kirjallisuutta monikielisen Helmet-kirjaston aineistoista.

Muut kielet

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sisältyy oppilaiden vieraan kielen opetuksen tavoitteet. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa noudatetaan näitä opetussuunnitelman perusteita soveltuvin osin. Oppilaan vieraan kielen opinnot järjestetään kunnan kieliohjelman mukaisesti. Oppilaan kielelliset valmiudet ratkaisevat, missä määrin hänen omaan opinto-ohjelmaansa voidaan sisällyttää vieraiden kielten opiskelua perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana.

Kolmasluokkalaisten ja sitä vanhempien oppilaiden opinto-ohjelmaan sisältyy pääsääntöisesti ensimmäisen vieraan kielen opiskelu. Myös toisen kotimaisen kielen opiskelu voidaan aloittaa valmistavan opetuksen aikana.

Luku- ja kirjoitustaidottomien valmistavan opetuksen oppilaiden vieraiden kielten opiskelu määritetään yksilöllisesti oppilaan omassa opinto-ohjelmassa.

3.3 Muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Valmistavan opetuksen muiden oppiaineiden opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat opinnot. Valmistavan opetuksen aikana muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja sisällöt noudattavat soveltuvin osin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Sisältöjä suunniteltaessa otetaan huomioon kunkin oppiaineen keskeinen käsitteistö, työtavat ja välineet. Perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana opiskeltavat oppiaineet valitaan siten, että oppilas pystyy valmistavan opetuksen jälkeen opiskelemaan hänelle osoitettavassa esi- tai perusopetuksen ryhmässä ja että valmistavan opetuksen opinnot mahdollistavat myöhemmin perusopetuksen suorittaminen Suomessa. Lähtökohtana suunnittelulle ovat perusopetuksen kyseisten vuosiluokkien opetuksen tehtävä ja siirtymävaiheen kuvaus sekä vuosiluokilla opiskeltavat oppiaineet¹⁰.

Omalla äidinkielellä annettu opetus ja tuki edistää oppilaan opiskelua ja kotoutumista. Omakielisen opetuksen ja tuen avulla saatu lisätieto oppilaan osaamisen tasosta auttaa muiden oppiaineiden tavoitteiden asettamisessa. Näin oppilas voi edistyä aineopinnoissaan, vaikka suomen/ruotsin kielen taidot kehittyisivätkin muita taitoja hitaammin. Omakielistä opetusta ja tukea annetaan oppilaan tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan. Opetuksessa voidaan hyödyntää myös oppilaiden tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta ja yhteiskunnasta, kielistä ja kulttuureista.

Valmistavan opetuksen eri oppiaineiden opetus on **kielitietoista**. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja. Jokaisella oppiaineella on oma kielenä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Koska eri oppiaineet ja niiden tavat käyttää kieltä ovat keskeisiä perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, opetus edellyttää kielitietoisia työtapoja kaikissa oppiaineissa.

Muiden aineiden opetuksessa annetaan mahdollisuuksien mukaan oppilaan omalla äidinkielellä tuettua opetusta. Oppilaan omalla äidinkielellä tuettu opetus edistää sisältöjen omaksumista. Oppiaineen sisältöjen ja käsitteiden ymmärtämiseksi oppilas voi mahdollisuuksien mukaan hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa omalla äidinkielellään.

4 Toimintakulttuuri

Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia. Koska perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaat tulevat hyvinkin erilaisista kulttuureista ja koulukulttuureista, on tärkeää luoda ja kehittää yhteistä toimintakulttuuria. Perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuuri rakentuu oppivan yhteisön periaatteille. Se tukee kaikkien yhteisön jäsenten hyvinvointia ja oppimista. Se on jatkuvan kehittämisen kohde ja osa koko koulun toimintakulttuuria. Perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuurin määrittelemisessä voidaan hyödyntää myös Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita 2014¹¹.

Valmistavan opetuksen toimintakulttuuri rakentuu **oppivan yhteisön** periaatteille. Oppivassa yhteisössä kannustetaan kaikkia jäseniä oppimiseen. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yh-

¹⁰ Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, luvut 13, 14 ja 15.

¹¹ Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 (Opetushallituksen määräykset ja ohjeet 2014: 96)

teisöä. Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen sekä rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

Toimintakulttuurin kehittämällä voidaan vaikuttaa keskeisesti oppimisen ilon herättämiseen ja opiskelumotivaation löytämiseen. Jokaisen valmistavan opetuksen oppilaan tulisi päivittäin saada kokea, että hän osasi jotain, hän sai vaikuttaa siihen mitä tehtiin ja hänestä välitetään. Oppilaita ohjataan ensisijaisesti positiivisen ja kannustavan palautteen avulla. Perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuurin kehittämässä sovelletaan Joensuun seudun perusopetuksen opetussuunnitelmaa ja sitä täydentävää Kummun koulun vuosisuunnitelmaa.

4.1 Oppimisympäristöt ja työtavat

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa hyödynnetään kokemuksellisia ja toiminnallisia oppimisympäristöjä ja monipuolisia opetusmenetelmiä ja työtapoja. Monipuoliset oppimisympäristöt tarjoavat oppilaalle mielekkäitä ja monipuolisia tilanteita käyttää kieltä eri kommunikaatioympäristöissä. Erilaiset tilanteet kehittävät oppilaan kykyä toimia sekä itsenäisenä yksilönä että yhteisön jäsenenä ja antavat valmiuksia elinikäiseen oppimiseen. Erilaiset oppimisympäristöt tutustuttavat oppilasta myös suomalaiseen kulttuuriin ja edistävät hänen kotoutumistaan lähiympäristöön sekä laajemmin suomalaiseen yhteiskuntaan.

Perusopetukseen valmistava opetus niveltyy osaksi perusopetusta ja koulussa vallitsevaa toimintakulttuuria, mutta myös vaikuttaa muun koulun toimintakulttuurin ja käytänteiden kehittämiseen. Oppilaat harjaantuvat valmistavan opetuksen aikana perusopetuksen työtapoihin. Tavoitteena on, että oppilaat pystyvät vähitellen myös itse asettamaan itselleen oppimistavoitteita sekä harjaantuvat oppimaan oppimisen taidoissaan. Niinpä työtapojen on hyvä olla monipuolisia, oppilasta aktivoivia ja eriyttäviä.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana on tarpeen oppia vähitellen myös itsenäistä työskentelyä, tiimityöskentelyä, tieto- ja viestintätekniisiä taitoja ja tiedonhakutaitoja. Oppiminen on sidoksissa oppilaan aiempiin tietoihin ja oppimisstrategioihin ja on siten jokaisella yksilöllistä. Koska eri oppiaineet ja niiden tavat käyttää kieltä ovat keskeisiä perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, opetus edellyttää kielitietoisia työtapoja kaikissa oppiaineissa. Erilaisten tekstien lukemisen, ymmärtämisen, tulkitsemisen ja tuottamisen taidot ovat keskeisiä. Kielitietoiset työtavat edellyttävät opettajien yhteistyötä ja yhteistä ymmärrystä kielen merkityksestä oppimisessa.

Perusopetuksen opetussuunnitelma perustuu oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamistaan. Myös valmistavan opetuksen työtavat pohjautuvat oppilaan aktiiviseen toimijuuteen. Valmistavan opetuksen oppimisympäristön luomisessa ja työtapojen valinnassa sovelletaan Joensuun seudun perusopetuksen opetussuunnitelmaa ja sitä täydentävää Kummun koulun vuosisuunnitelmaa. Oppimisessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppilaan valmiuksien mukaisesti. TVT:n käyttö tuo oppimiseen monikanavaisuutta ja moniaistisuutta. Liikuvassa koulussa työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös oppilaan fyysisen aktiivisuuden edistämiseen niin välitunneilla kuin oppitunneillakin.

Valmistavan opetuksen oppimisympäristöön kuuluvat keskeisenä osana Kummun koulu liikunta-alueineen, koulun lähiympäristö, kirjasto, urheilutalo sekä Matovaaran liikunta-alue ja luonto. Valmistavan opetuksen oppilaita kannustetaan käyttämään Outokummun kulttuuri- ja liikuntapalveluja myös vapaa-ajallaan. Ko-

toutumisen tukemiseksi oppilaita ohjataan tarvittaessa koulun kerhotoimintaan, erilaisiin harrastuksiin ja muihin vapaa-ajan toimintoihin suomenkielisten lasten parissa.

Valmistavan opetuksen oppilaat osallistuvat pääsääntöisesti koulun yhteisiin tapahtumiin. Tällaisia ovat teemapäivät koulussa ja lähiympäristössä, liikuntapäivät, yhteiset juhlat ja muut Kummun koulun vuosisuunnitelmassa tarkennetut koulun yhteiset tapahtumat. Oppilaat osallistuvat mahdollisuuksien mukaan perusopetuksen kotiluokkansa kanssa erilaisiin vierailuihin, tutustumiskäynteihin (esim. paikkakunnan yrityksiin ja työpaikkoihin), opinto- ja luokkaretkille, leirikouluihin ja vastaaviin Kummun koulun vuosisuunnitelmassa mainittuihin kohteisiin. Mahdolliselle erilliselle valmistavan opetuksen ryhmälle (Valolle) voidaan järjestää myös vastaavia omia vierailuja, tutustumiskäyntejä ja retkiä.

4.2 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuuria. Sen tavoitteena on auttaa oppilaita yhdistämään suomen tai ruotsin kielen sekä eri oppiaineiden tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuk-sien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietoa ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen.

Suomen tai ruotsin kielen sekä muiden oppiaineiden muodostamat monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oppilaan laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuurin periaatteita.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään suomen tai ruotsin kielen taitoa kehittäviä sekä eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Opetussuunnitelmaan voidaan liittää monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista tukevia yhteistyösuunnitelmia koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Valmistavan opetuksen eheyttämisen suunnittelussa noudatetaan soveltuvien osin Joensuun seudun perusopetuksen opetussuunnitelmaa ja sitä täydentävää Kummun koulun vuosisuunnitelmaa. Valmistavan opetuksen oppilaat osallistuvat opiskeluvalmiuksiensa mukaan perusopetuksen monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin, joiden järjestelyt kirjataan Kummun koulun vuosisuunnitelmaan. Mahdollisen erillisen valmistavan opetuksen ryhmän (Valon) oppilaille voidaan suunnitella ja järjestää monialainen oppimiskokonaisuus erikseen huomioiden oppilaiden taustat ja opiskeluvalmiudet.

5 Oppilaan oman opinto-ohjelman laatiminen

Koska perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaiden kielitaito ja muut valmiudet vaihtelevat, perusopetukseen valmistavaa opetusta varten ei ole määritelty valtakunnallista tuntijakoa tai oppimäärää, vaan jokaiselle oppilaalle laaditaan oma opinto-ohjelma. Oppilaan omaan opinto-ohjelmaan kirjataan:

- oppilaan lähtötaso, kuten koulunkäyntihistoria, kielitaito ja oppilaan vahvuudet
- oppilaan henkilökohtaiset oppimistavoitteet, joita tarkistetaan säännöllisin väliajoin
- opiskeltavat oppiaineet, niiden tuntimäärät sekä opetuksen sisältö
- oppilaan opinnot valmistavan opetuksen opetusryhmässä ja integrointi perusopetukseen
- ohjauksen järjestäminen ja mahdollisesti tarvittavat tukitoimet.

Oppilaan oma opinto-ohjelma voi olla osa kotouttamislain mukaista oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

Oppilaan oma opinto-ohjelma laaditaan sähköisessä muodossa Wilma-järjestelmään. Opinto-ohjelma laaditaan ja tarkistetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa. Opinto-ohjelma tarkistetaan säännöllisin väliajoin ja aina tarvittaessa. Opinto-ohjelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Oppilaan oma opinto-ohjelma on pedagoginen asiakirja, johon ei kirjoiteta oppilashuollollisen tuen tarvetta tai tukitoimia, vaan ne kirjoitetaan oppilashuoltokertomukseen. Opinto-ohjelmaan ei kirjoiteta mahdollisia arkaluontoisia tietoja.

6 Oppilaan hyvinvointi sekä oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Perusopetukseen valmistava opetus ohjaa tunnistamaan eri kulttuureja yhdistäviä hyvän elämän arvoja ja periaatteita. Opiskelu vahvistaa opiskelijan taitoja toimia kulttuurisesti monimuotoisessa yhteiskunnassa sekä kartuttaa oppilaan kulttuurienvälistä toimintakykyä. Opetus kannustaa vuorovaikutukseen eri kulttuuriryhmien välillä ja kantaväestön kanssa. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa edistetään hyviä etnisiä suhteita. Syrjintää, rasismia, väkivaltaa tai kiusaamista ei sallita missään muodossa eikä keneltäkään.

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa huolehditaan kokonaisvaltaisesti oppilaan hyvinvoinnista ja siihen liittyvistä seikoista, kuten kodin ja koulun yhteistyöstä, riittävästä oppilashuollollisesta tuesta sekä oppilaanohjauksesta. Näiden määrittelyssä voidaan soveltuvin osin hyödyntää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita. Jos perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana selviää oppilaan tarve oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, tuki annetaan oppilaalle parhaiten soveltuvalla tavalla.

Valmistavan opetuksen aikana oppilaalla on oikeus samoihin oppimisen ja koulunkäynnin tuen muotoihin kuin perusopetuksen oppilailla. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitus- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti. Samoin tarkastellaan käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Valmistavassa opetuksessa olevan oppilaan tuen tarpeiden määrittelyssä voidaan hyödyntää perusopetuksen seudullista käytössä olevan tuen työkalupakkilomaketta.

6.1 Opetuksen eriyttäminen

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaat eroavat toisistaan kielitaidoltaan, oppimis- ja opiskeluvalmiuksiltaan, kiinnostuksen kohteiltaan ja motivaatioltaan sekä oppimistarpeiltaan. Valmistava opetus pyritään järjestämään niin, että nämä oppilaiden väliset erot otetaan huomioon. Esimerkiksi eri-ikäiset ja kielitaidoltaan eritasoiset oppilaat voidaan jakaa omiksi ryhmikseen. Lisäksi oppilaiden erilaiset oppimistarpeet voidaan ottaa huomioon eriyttämällä opetusta. Valmistavaa opetusta kehitetään tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti yhtenäisenä kokonaisuutena, jossa kielitaito ja muut valmiudet kehittyvät jatkuvasti. Oppilaat saavat myös mahdollisuuksia oppia toisiltaan, tukea toisiaan ja toimia kielenkäytön mallina toisilleen. Tärkeässä asemassa on opettajan antama vuorovaikutuksellinen tuki, jonka avulla oppija suoriutuu myös sellaisista tehtävistä, jotka voisivat itsenäisesti olla mahdottomia suorittaa. Jotta oppimistapahtuma olisi toimiva, sen suunnittelu edellyttää hyvää oppilaantuntemusta. Niinpä on tarpeen selvittää mm. oppilaiden opiskelutottumukset, asenteet suomen kieltä kohtaan sekä käsitykset suomen kielen taidon tärkeydestä ja vaikeudesta sekä oppilaiden lähtötaso eri kielitaidon osa-alueiden osalta. Tämän pohjatiedon varassa opettaja voi tarpeen mukaan eriyttää muun muassa eri oppiaineiden opetukseen käytettävää aikaa, oppiaineksen syvyyttä tai laajuutta, menetelmiä, työtapoja tai materiaaleja. Eriyttäminen tarkoittaa käytännössä ennen kaikkea sisältöjen valintaa sekä tarkoituksenmukaisia opetusjärjestelyitä. On tärkeää, että jokainen oppilas saa oman taitotasonsa mukaisia ja sopivan haastavia tehtäviä. Myös mahdolliset oppimisvaikeudet on tärkeä selvittää, jotta tuen tarve voidaan ottaa huomioon.

Valmistavan opetuksen eriyttämisen tavoissa sovelletaan Joensuun seudun perusopetuksen opetussuunnitelmaa.

6.2 Kodin ja koulun yhteistyö

Opetuksen järjestäjä luo edellytykset kodin ja koulun yhteistyölle. Yhteistyön lähtökohtana on osapuolten yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kunnioitus ja kohtelu. Tavoitteena on vuoropuhelun aikaansaaminen oppilaan kasvun ja oppimisen tukemiseksi.

Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon perheiden kieli- ja kulttuuritausta. Huoltajille annetaan tietoa suomalaisesta koulusta ja koulutusjärjestelmästä, opetussuunnitelmasta, oppilaan arvioinnista, opetusmenetelmistä ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa käytettävästä oppilaan omasta opinto-ohjelmasta. Perheille annetaan tietoa perusopetukseen siirtymisestä sekä jatko-opintomahdollisuuksista perusopetuksen jälkeen.

Kodin ja koulun yhteistyö on tärkeä osa valmistavan opetuksen toimintaa. Koululla on merkittävä rooli monikielisten perheiden kasvatustyön tukemisessa. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta, jota koulu tukee parhaansa mukaan. Kodin ja koulun yhteistyöllä tuetaan sitä, että oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea.

Yhteistyön onnistuminen edellyttää koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä monipuolista viestintää ja tiedottamista. Viestinnässä kodin kanssa painotetaan positiivisen ja säännöllisen palautteen merkitystä, jolloin huoltaja voi tukea ja edistää omalta osaltaan lapsensa oppimista ja koulunkäyntiä. Viestinnässä ja tiedottamisessa tulee kiinnittää huomiota selkeyteen.

Kodin ja koulun yhteistyössä käytetään tarvittaessa tulkitsemispalveluita erillisen ohjeistuksen mukaisesti. Oppilasta ei käytetä tulkkina.

Tiedottamisessa voidaan hyödyntää mm. monikielistä Infopankki-verkkosivustoa, joka kokoaa yhteen tärkeää tietoa Suomeen muuttota suunnittelevalle tai Suomessa jo asuvalle sekä maahanmuuttajien kanssa työskenteleville. Sivustolla on erikseen Joensuun kaupungin palveluista tiedottavat sivut.

Joensuun seudun perusopetuksen opetussuunnitelmassa kuvataan kodin ja koulun yhteistyön keskeiset tavoitteet ja järjestämiskäytännöt. Kummun koulun vuosisuunnitelmassa tarkennetaan yhteistyön toteuttamistapoja. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa noudatetaan soveltuvien osin kyseisiä kuvauksia.

6.3 Oppilashuolto

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilashuollon järjestämistä ja toteuttamista koskevat samat periaatteet ja oppilaita samat oikeudet kuin perusopetuksen oppilaille annettavassa oppilashuollossa. Opetuksen järjestäjällä tulee olla oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämä koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma, jonka laatimisesta on määrätty perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (määräys 4/011/2014). Perusopetukseen valmistavan opetuksen koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma voidaan sisällyttää perusopetusta koskevaan koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan. Koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelmaan tulee sisältyä myös suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oppilaalla on oikeus opetukseen osallistumisen edellyttämään maksuttomaan oppilashuoltoon. Yhteisön ja yksittäisten oppilaiden terveydestä, hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtiminen ulottuu kaikkeen koulutyöhön. Oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden yhteinen tehtävä.

Oppilashuoltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena. Yhteisöllinen oppilashuolto on osa perusopetukseen valmistavan opetuksen yhteisöllistä toimintakulttuuria ja ensisijainen tapa toteuttaa oppilashuoltoa. Yhteisöllinen oppilashuolto on ennalta ehkäisevää ja sen tehtävänä on vahvistaa osallisuuden, huolenpidon ja turvallisuuden ilmapiiriä perusopetukseen valmistavassa opetuksessa. Kouluyhteisössä arvostetaan jokaisen yksilöllisyyttä eikä syrjintää, väkivaltaa, kiusaamista tai rasismia hyväksytä. Oppilaita ohjataan arvostamaan sekä omaa että ympäristön kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista monimuotoisuutta.

Oppilashuoltotyötä ohjaa oppilaan edun ensisijaisuus. Yksilökohtaista oppilashuoltoa toteutetaan oppilaan ja tarvittaessa huoltajan suostumuksella. Psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut ovat oppilaan saatavilla ja ne järjestetään lain edellyttämässä määräajassa. Oppilaan yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon valmistavan opetuksen arjessa sekä tarvittavan tuen suunnittelussa ja toteutuksessa. Työssä turvataan oppilaan ja huoltajan osallisuus, työskentelyn luottamuksellisuus sekä kunnioittava vuorovaikutus. Osallisuuden varmistamiseksi huolehditaan tarvittavista tulkittamispalveluista.

Monialainen yhteistyö on perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilashuollossa tärkeää. Oppilashuolto järjestetään opetus-, sosiaali- ja terveystoimen yhteistyönä siten, että siitä muodostuu toimiva kokonaisuus. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan sekä tarvittaessa muiden yhteistyökumppaneiden kuten perheen kotoutumissuunnitelmasta vastaavan tahon kanssa. Oppilashuollon toimintatavoista ja palveluista tiedotetaan suunnitelmallisesti. Huoltajille annetaan tietoa myös suomalaisen koulutusjärjestelmän sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatavoista ja saatavuudesta.

Oppilashuoltotyöllä on valmistavassa opetuksessa keskeinen rooli. Valmistavan opetuksen oppilas on oikeutettu samoihin oppilashuollollisiin palveluihin kuin perusopetuksen oppilaat. Oppilashuollon toimintatavat ovat valmistavassa opetuksessa samat kuin perusopetuksessa. Valmistavan opetuksen oppilashuollossa noudatetaan Joensuun seudun perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilashuoltosuunnitelmana toimii Kummun koulun oppilashuoltosuunnitelma, johon sisältyy suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Yksilökohtaisessa oppilashuoltotyössä käytetään tarvittaessa tulkitemispalveluita erillisen ohjeistuksen mukaisesti. Oppilasta ei käytetä tulkkina.

6.4 Oppilaanohjaus

Opetussuunnitelmassa määritellään, miten oppilaanohjaus perusopetukseen valmistavassa opetuksessa toteutetaan. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on kehittää oppilaan oppimisvalmiuksia ja tukea hänen sosiaalista kasvuaan sekä ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia. Oppilaan opiskelua perusopetukseen valmistavassa opetuksessa tuetaan oppilaanohjauksella siten, että opiskelutaidot ja elämänsuunnittelun kannalta tarpeelliset tiedot ja taidot kehittyvät. Ohjausta voidaan toteuttaa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa kuvattujen ohjaustoiminnalle asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Perusopetukseen siirtymistä suunniteltaessa tulee huolehtia siitä, että tieto oppilaan valmiuksista ja edistymisestä valmistavassa opetuksessa siirtyy seuraavaan kouluun. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan mahdollisuus tutustua ajoissa tulevaan kouluun. Valmistavan opetuksen oppilaanohjauksessa tulee kiinnittää huomiota myös siihen, että oppilaalla on käsitys omista mahdollisuuksistaan jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Valmistavan opetuksen oppilaanohjausta toteutetaan soveltamalla Joensuun seudun perusopetuksen opetussuunnitelmassa kuvattua ohjaustoimintaa.

Oppilaan siirtyessä valmistavasta opetuksesta perusopetukseen oppilaalle laaditaan tarvittaessa siirtymävaiheen pedagoginen arvio tai pedagoginen selvitys perusopetuksessa tarvittavan tuen ja ohjauksen tasosta.

6.5 Suunnitelma kasvatustietokeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatustietokeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatustietokeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa.¹²

Kasvatustietokeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi.

¹² Perusopetuslaki (628/1998) 35 a § (1267/2013), 36 § (477/2003) ja 36 a § (1267/2013)

Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatustarkastusta käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erotaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.¹³

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatustarkastusten ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista¹⁴. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatustarkastusten ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohteisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun.¹⁵ Yhteistyö huoltajien ja muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

Kasvatustarkasteluissa ja kurinpidollisten keinojen käytössä noudatetaan Joensuun seudun perusopetuksen opetussuunnitelmaa sekä seudullisesti laadittua suunnitelmaa kurinpitokeinojen ja kasvatustarkastelun käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Suunnitelma on perusopetuksen opetussuunnitelman liitteenä. Sitä täydennetään tarvittaessa Kummun koulun vuosisuunnitelmassa.

7 Oppilaan arviointi

Opetussuunnitelmassa määrätään valmistavaan opetukseen osallistuvien arvioinnista sekä heille annettava todistuksesta. Arvioinnin tulee olla ohjaavaa, kannustavaa ja monipuolista. Oppilaan edellytyksiä it-

¹³ Perusopetuslaki (628/1998) 36 § (477/2003) ja 36 a–36 i § (1267/2013)

¹⁴ Perusopetuslaki (628/1998) 29 § (1267/2013)

¹⁵ Perusopetuslaki (628/1998) 47 a § (1267/2013)

searviointiin kehitetään. Arvioinnin avulla valmistavan opetuksen oppilaalle annetaan kuva myös perusopetuksen vaatimuksista.

Arvioinnin suorittavat yhteistyössä kaikki oppilasta opettavat opettajat. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen havainnointiin ja näyttöön. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa ei käytetä numeerista arviointia.

Oppimisen arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan tausta ja vähitellen kehittyvä suomen kielen taito. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen havainnointiin ja näyttöön. Arvioinnissa käytetään monipuolisia, joustavia ja tilanteeseen sovitettuja menettelytapoja. Arvioinnissa keskeistä on rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri. Valmistavan opetuksen alussa opettaja arvioi oppilaan lähtötason oman opinto-ohjelman laatimiseksi. Oppilaantuntemuksen lisääntymisen myötä opinto-ohjelmaa tarkennetaan. Oppimisen edistymistä arvioidaan oppilaalle laaditun oman opinto-ohjelman ja valmistavan opetuksen yleisten tavoitteiden mukaisesti. Opinto-ohjelman päivittämisen yhteydessä oppilaan ja huoltajien kanssa käydään oppimiskeskustelu soveltaen perusopetuksen ohjeistusta.

8 Todistukset

Perusopetukseen valmistavan opetuksen päätteeksi oppilaalle annetaan todistus perusopetukseen valmistavaan opetukseen osallistumisesta. Todistukseen merkitään perusopetukseen valmistavan opetuksen laajuus, opiskellut oppiaineet, niiden laajuus ja opetuksen sisältö. Todistuksessa kuvataan oppilaan edistymistä valmistavan opetuksen aikana.

9 Perusopetuksen oppimäärään sisältyvien opintojen suorittaminen valmistavan opetuksen aikana

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaan omaan opinto-ohjelmaan voi kuulua perusopetuksen oppimäärän mukaisia eri oppiaineiden opintoja. Oppilas voi saada todistuksen edellä mainittujen opintojen hyväksytystä suorittamisesta osallistumalla perusopetuslaissa¹⁶ tarkoitettuun erityiseen tutkintoon. Jos oppilas siirtyy perusopetukseen valmistavan opetuksen jälkeen perusopetukseen, voidaan perusopetukseen valmistavassa opetuksessa saavutettu osaaminen hyväksilukea, jos oppilaalla on perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot¹⁷.

Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat eri oppiaineissa perusopetuksen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja¹⁸. Tutkintoon osallistuvan oppilaan osaamista arvioidaan suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin eri oppiaineiden tavoitteisiin. Oppilaan osaamisen tason määrittelyssä käytetään apuna perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sisältyviä hyvän osaamisen kuvauksia ja päättöarviointin kriteerejä. Erityisessä tutkinnossa voidaan suorittaa oppiaineen koko oppimäärä tai osia siitä, kuten jonkin vuosiluokan oppimäärä.

¹⁶ Perusopetuslaki (628/1998) 38 §

¹⁷ Perusopetuslaki (628/1998) 18 §

¹⁸ Perusopetusasetus (852/1998) 23 §

Erityisen tutkinnon hyväksytysti suorittaneelle annetaan todistus perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta kokonaan tai osittain¹⁹. Erityisessä tutkinnossa käytettäviä todistuksia koskevat määräykset sisältyvät perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin.

10 Yhteistyötahot

Perusopetukseen valmistava opetus ja siihen liittyvä kotouttamistyö on vahvasti kumppanuuksiin perustuvaa työtä. Tavoitteena on edistää oppilaan hyvinvointia, kokonaisvaltaista oppimista ja kotoutumista sekä turvata mahdollisimman tarkoituksenmukainen ja sopiva jatko valmistavalle opetukselle. Outokummun perusopetukseen valmistavassa opetuksessa tehdään monialaista yhteistyötä ja verkostotyötä Kummun koulun yhteistyötahojen, kuten varhaiskasvatuksen, muiden oppilaitosten, lapsiperheiden ja nuorten sosiaalipalveluiden (erityisesti varhaisen tuen palveluiden), terveyspalveluiden ja kolmannen sektorin toimijoiden (esim. urheiluseurojen ja järjestöjen) kanssa.

Kotouttamistyössä keskeisiä kumppaneita ovat kunnan muut toimijat. Valmistavan opetuksen tavoitteena on edistää yhdessä kunnan muiden toimijoiden kanssa oppilaan kotoutumista kotikuntaan ja suomalaiseen yhteiskuntaan ja siellä asuvien ihmisten pariin. Lasten ja nuorten kotouttamistoimintaan vaikuttaa kotoutumista tukeva ja edistävä laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010). Sovellettaessa lakia kotouttamisen edistämisestä alle 18-vuotiaaseen²⁰ on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen etuun ja hänen kehitykseen. Lapsen etua arvioitaessa on otettava huomioon, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat lapselle kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen.²¹ Kotoutuvalle lapselle laaditaan kunnassa kotoutumissuunnitelma, jos siihen on alaikäisen yksilöllisistä olosuhteista johtuva tarve.

Outokummun valmistavan opetuksen yhteistyöverkostona ovat myös Joensuun maahanmuuttajapalvelut (palvelupiste Silta) sekä Joensuun seudun maahanmuuttajapalveluiden kehittämis- ja käynnistämishanke Siltoja rakentamassa (2016–2018). Yhteistyötä tehdään tarvittaessa myös vastaanottokeskusten ja eri viranomaisten kanssa. Lasten, nuorten ja perheiden kotoutumistyön verkostoja on esitelty mm. TEMin julkaisussa Kotouttamisen kumppanuusohjelma: Kotouttaminen on kumppanuutta – tule mukaan²².

¹⁹ Perusopetusasetus (852/1998) 23 §

²⁰ Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) 4 §

²¹ Lastensuojelulaki 417/2007 4 §

²² TEM oppaat ja muut julkaisut 4/2016